

Nr 210.

Av herr **Clason**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

I motion vid sistlidne års riksdag, nr 158 i första kammaren vilken motion här bilägges, tillät jag mig, i anledning av det årets kungl. proposition angående reglering av vaktmästares m. fl. löneförmåner, yrka bland annat, att förste vaktmästare, vaktmästare och eldare vid riksarkivet, kungl. biblioteket, universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund samt landsarkiven i Vadstena, Uppsala, Lund och Göteborg, skulle placeras i högre lönegrupper än de i propositionen föreslagna. Såsom motiv härför hänvisades till motionen bilagda yttranden av riksarkivarien, riksbibliotekarien och överbibliotekarierna i Uppsala och Lund. Det påvisas i dessa yttranden, hurusom de ifrågavarande vaktmästarna hava ett i olika avseenden kvalificerat arbete, vars noggranna och omsorgsfulla utförande både kräver särskilda insikter och är av betydande vikt för verkens möjligheter att raskt och effektivt betjäna forskningen, och det erinras jämväl, hurusom det akt- eller bokmaterial de hava under händer, är av synnerligt värde, ofta unikt och oersättligt, samt i följd härav ställer särskilda krav på ordentlighet och pålitlighet. Vaktmästarna vid arkiven och biblioteken borde därför med allt skäl jämnställas med vaktmästarna vid vissa vetenskapliga institutioner, som i propositionen placerats i högre lönegrupp. Därvid bör också erinras, att dessa sistnämnda, på grund av begränsningen av de berörda institutionernas arbeten till huvudsakligen lästerminerna, åtnjuta vida längre faktisk semester än arkiv- och biblioteksvaktmästarna.

Med återupptagande av mitt då gjorda yrkande och under hänvisning till nämnda framställningar, får jag hemställa,

att riksdagen för sin del ville besluta,

1:o) att förste vaktmästaren vid riksarkivet, kungl. biblioteket och universitetsbiblioteket i Uppsala må placeras i kungl. propositionens D-grupp;

2:o) att vaktmästare och eldare vid riksarkivet, kungl. biblioteket, universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund samt landsarkiven i Vadstena, Uppsala, Lund och Göteborg må placeras i lönegruppen B samt

3:o) att höja de i kungl. propositionen föreslagna summorna med de belopp, som härav bliva en följd.

Stockholm den 21 maj 1918.

Sam. Clason.

Bilaga.

Motion nr 158, vid 1917 års riksdag.

(Av herr Clason, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.)

I det utlåtande, som riksarkivarien med avseende på riksarkivet och landsarkiven den 11 januari i år avgav över löneregeringskommitténs betänkande rörande reglering av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, och vilket här bifogas såsom *bilaga A*, hemställdes på anförda grunder, att vaktmästarna vid riksarkivet och vid landsarkiven skulle placeras i andra lönegrupper än de av kommittén föreslagna. Motsvarande yrkanden gjordes, vad kungl. biblioteket angår, av riksbibliotekarien i dennes utlåtande av den 4 januari innevarande år (här bifogat såsom *bilaga B*) och, vad beträffar universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund, av därvarande överbibliotekarier i gemensamt yttrande av den 23 januari (bifogat såsom *bilaga C*). I särskild skrift av samma dag (bifogad såsom *bilaga D*) har därjämte överbibliotekarien i Uppsala beträffande förste vaktmästaren vid universitetsbiblioteket gjort vissa alternativa framställningar.

I den kungl. propositionen angående reglering av vaktmästares m. fl. löneförhållanden (nr 342) har med anledning av denna skrift ett särskilt lönetillägg föreslagits för nämnda vaktmästare. Likaledes har, med anslutning till ett av riksarkivarien framställt yrkande, visst lönetillägg föreslagits för vaktmästaren vid arkivdepån i Visby, varjämte ett särskilt uttalande gjorts angående landsarkivvaktmästarens i Vadstena bostadsförhållanden. I övrigt hava däremot de från arkiv- och bibliotekshåll gjorda framställningarna icke föranlett någon avvikelse i den kungl. propositionen från löneregeringskommitténs förslag.

De skäl, som i dessa framställningar anföras såsom motiv för att vaktmästarna vid arkiv och bibliotek böra, i likhet med vaktmästarna vid ett antal vetenskapliga institutioner, placeras i högre lönegrupp än den av kommittén föreslagna, äro emellertid så välgrundade, att jag anser mig motionsvis böra framlägga förslag härom. Under hänvisning till dessa framställningar får jag yrka, att riksdagen för sin del ville besluta,

1) att förste vaktmästaren vid riksarkivet, kungl. biblioteket och universitetsbiblioteket i Uppsala må placeras i löneregeringskommitténs lönegrupp D; och

2) att vaktmästare och eldare vid riksarkivet, kungl. biblioteket, universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund samt landsarkiven i Vadstena, Uppsala, Lund och Göteborg må placeras i lönegruppen B.

Beträffande bostadsförmåner för vaktmästare i kungl. biblioteket råda särskilda förhållanden, rörande vilka må hänvisas dels till riksbibliotekariens bilagda skrift, dels till motionen nr 126 i andra kammaren vid 1914 års B-riksdag. Härav framgår, att förmånen av fri bostad samt bränsle och lyse, som allt sedan kungl. bibliotekets nuvarande byggnad år 1878 togs i anspråk, åtnjuts av de två vaktmästare, som utöver vanliga tjänsteåligganden hava att förrätta bevaknings- och portvaktssysslor och i sådan egenskap enligt nu gällande instruktion för kungl. biblioteket den 30 december 1910 äro ålagda att hava sin bostad i biblioteksbyggnaden, och att de nuvarande befattningsinnehavarna, varav den ene, eldaren G. Liljegren från 1895, den andre, förste vaktmästaren C. J. Söderqvist från 1908 varit boende i kungl. biblioteket, genom Kungl. Maj:ts utslag den 14 januari 1915 i anmärkningsmål hos kungl. kammarrätten tillerkänts denna förmån utan avdrag å andra dem tillkommande löneförmåner. Det bör vidare erinras, att båda i kungl. biblioteket utövat en långvarig och trogen tjänstgöring, Söderqvist från 1889, Liljegren från 1894.

På grund härav hemställas,

3) att förmånen av fri bostad, lyse och värme måtte fortfarande få åtnjutas av de vaktmästare, bland dem eldaren, som jämlikt nu gällande instruktion för kungl. biblioteket av den 30 december 1910 äro skyldiga att i biblioteket hava sin bostad och besörja lokalernas bevakning samt övriga portvaktssysslor.

I den händelse denna förmån, i samband med nu förelaggen lönereglering, dock icke kan för framtiden av riksdagen bifallas, hemställas

att de nuvarande innehavarna av dessa bostadsförmåner, förste vaktmästaren C. J. Söderqvist och eldaren G. Liljegren, måtte få förbliva i fortsatt åtnjutande härav, så länge de i sina respektive befattningar kvarstå.

Stockholm den 15 maj 1917.

Sam. Clason.

(Avskrift.)

Bilaga A.

Till Konungen.

Riksarkivarien, angående löneregleringskommitténs förslag rörande lönereglering för vaktmästare m. fl.

Med anledning av den nådiga remiss, som ägt rum till riksarkivarien av löneregleringskommitténs underdåniga betänkande den 14 november 1916 rörande reglering av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, får jag i underdånighet anföra följande.

Vad först angår *allmänna principer* för nu ifrågavarande löneregleringar synes mig åtskilligt av vad i särskilt yttrande uttalats av revisionskommisarien Richard Vide värt all uppmärksamhet. Det torde sålunda icke lida något tvivel, att enhetlighet, överskådlighet och enkelhet på hithörande områden skulle i hög grad befrämjas genom bifall till hans förslag angående befattningshavarnas befrielse från skyldigheten att erlægga bidrag till sin egen pensionering och betala stämpelavgifter, de olika avlöningstitlarnas minskande, tjänstgöringspenningarnas fixerande i förhållande till begynnelse- och slutavlöning samt avlöningsförmånernas jämkande till jämna multipler av 12. Att genom vissa av dessa förslag en förändring skulle inträda i nu praktiserade metod, att staten ger med den ena handen, men tar tillbaka med den andra, synes också vara en fördel.

Beträffande därefter *vaktmästarna och eldaren i riksarkivet* synas mig goda skäl tala för att placera dessa i en något högre avlöningsgrupp än det stora flertalet vaktmästare i allmänhet. Beträffande dessa har kommittén så-om generell regel anmärkt, att de, med undantag för vissa befattningshavare vid vetenskapliga institutioner, »hava en ej särdeles ansträngande tjänstgöring, vilken icke tager deras tid helt i anspråk», att »deras krafter icke slitas vidare hårt under arbetet, som ofta omfattar ett relativt litet antal timmar om dagen och ej sällan till stor del består i så kallad 'passning'». I fråga om riksarkivets vaktmästare tål detta generella omdöme vid åtskillig modifikation.

I det utlåtande, som dåvarande riksarkivarien den 22 september 1914 avgav till löneregleringskommittén, yttras om denna sak bland annat följande:

»De tre ordinarie vaktmästarna i riksarkivet hava i första rummet till åliggande att biträda vid framtagning och uppsättning eller inläggning av arkivalier samt i övrigt förrätta vanliga vaktmästaregöromål. Sedan 10 å 15 år tillbaka användas de därjämte till vissa arbeten, som förut verkstälts av tjänstemän, såsom enklare ordningsarbeten, ävensom i stor utsträckning till att förse buntar av oinbundna handlingar med omslag, vilket måste göras omsorgsfullt och efter ett visst system — antalet har på senare tid somliga år uppgått till tusen-

tal — deras tjänstgöringstid blir på så sätt fullt utfylld. Eldaren sköter värmeledningen och användes under den del av året, då han icke är helt och hållet därav upptagen, till att avdamma arkivalier med damsugningsapparat. Förste vaktmästaren och eldaren, som äro boende på platsen, hava dessutom en viss tillsyn över riksarkivets byggnader».

Beträffande specialutbildning fortsattes därpå med att framhålla, att visserligen ingenting därom vore föreskrivet men att »för att en vaktmästare i riksarkivet skall vara fullt användbar, fordras, utom ordningssinne och noggrannhet, förmåga att kunna sätta sig in i samlingarnas uppställning och beskaffenhet och i allmänhet en viss fallenhet för sådana göromål, som i ett arkiv förekomma», varför också provtjänstgöring plögade äga rum före någons anställning som extra vaktmästare. Vad eldaren anginge, torde ingen, som icke förut inhämtat för ändamålet behöflig erfarenhet och vana, kunna på tillfredställande sätt sköta riksarkivets omfattande och invecklade värmeledning, i synnerhet som det fordrades att kunna verkställa enklare reparationer, som allt emellanåt förekomma. Sedan det ävenledes framhållits, att vaktmästarnas dagliga arbetstid, som under normala förhållanden vore 6 timmar, kunde anses helt utfyllt av effektivt arbete, och att detta även i regel gällde eldaren, vars arbete under de tider då eldningen vore i gång därjämte krävde tillsyn under en stor del av dygnet, betonades såsom generellt slutomdöme »det ganska ansvarsfulla och särskilda kvalifikationer krävande arbete, som utföres av vaktmästarna i riksarkivet och landsarkiven, liksom av riksarkivets eldare».

Sistnämnda omdöme önskar jag starkt understryka. Vaktmästarnas arbete i riksarkivet består endast till ringa del av »passning» eller budskickning. Under tjänstetiden utgöras deras mest omfattande göromål, vilka aldrig kunna avslutas före tjänstetidens slut, men ej sällan överskrida densamma, av, såsom i nyss citerade skrivelse framhölls, framtägnande och återuppsättande i de olika förvaringslokalerna av därstädes befintliga arkivalier, som äro behöfliga för forskarna, tjänstemännen eller ämbetsverkens ständiga lånerekvisitioner. Fysiskt kan detta arbete vara ganska ansträngande, och det är ej sällan detta, när det gäller vare sig förflyttande av större partier eller det halsbrytande nedtagandet av aktvolymmer medelst stegar från oproportionerligt höga hyllor. Intellectuellt kräver det, för att väl kunna utföras, först och främst en noggrann kännedom om samlingarna, med dithörande serier och underavdelningar samt dessas placering i olika lokaler. Ofta gäller det icke ens uttagandet av en hel bunt eller volym, utan av en lös akt ur en volym. Vid allt detta, likasom vid buntarnas eller akternas återuppsättande eller inläggande, äro jämväl av nöden både ordningssinne och noggrannhet, gott omdöme samt en viss vana att läsa olika stilar och finna sig tillrätta med aktrubriker; och såväl snabbheten i betjänandet av forskarna eller av de oupphörligt lånande ämbetsverken, möjligheten att med säkerhet återfinna uttagna och därpå återinlagda handlingar, som ock den utsträckning, i vilken arkivets tjänstemän kunna ägna sig åt mera krävande arbeten, bero i hög grad på den omsorg och raskhet, varmed vaktmästarnas nu berörda arbete utföres. En felplacering vid handlingars återuppsättande eller inläggande skulle kunna vålla hela verksamheten synnerliga svårigheter och tidsutdräkt. Såsom också framhölls 1914, hava därjämte vaktmästarna under de senaste åren, i den mån deras tid medgivit, börjat användas till vissa arbeten, som förut verkstälts av tjänstemän, såsom smärre ordningsarbeten med dithörande förtecknande, inbuntande efter arkivtek-

niska grunder av handlingar, revidering av äldre förteckningar under jämförelse med akterna o. s. v., arbeten, som likaledes kräva särskilda kvalifikationer. Härtill kommer ytterligare, att det material, som de vid sin tjänstgöring hava under händer, så gott som uteslutande utgöres av handlingar, vilka ej blott äro unika och i följd därav oersättliga, utan också av den allra största betydelse för statens verksamhet och för dess och enskildes rättsförhållanden. Både tjänstgöringens beskaffenhet och de oersättliga värden, som med densamma äro förbundna, kräva alltså pålitligt och kvalificerat folk, som icke böra sättas på alltför knapphändig lönestat.

Det synes mig i följd härav påkallat, att vaktmästarna och eldaren i riksarkivet uppföras på samma lönestat som kommitténs grupp B, d. v. s. vissa vaktmästare vid universitetet och karolinska institutet m. fl. vetenskapliga institutioner, med vilkas verksamhet riksarkivet faktiskt är att jämställa. Vad Stockholm angår, skulle detta innebära en begynnelseavlöning av 1,500 och en slutavlöning av 1,800 kronor. Förste vaktmästaren åter, som gent emot de övriga måste innehava en i viss mån ledande och mera ansvarsfull ställning, bör åtnjuta en något högre avlöning, vilken icke rimligen kan bestå blott däri, att han erhåller en något högre begynnelselön, men samma slutlön. Han synes mig alltså böra avlönas i likhet med preparatorer vid universitetet och karolinska institutet m. fl. institutioner, d. v. s. med en begynnelselön av 1,700 och en slutlön av 2,000 kronor, en ställning, som även komme att i löneväg närma honom till eller likställa honom med förste vaktmästaren och portvakten vid nationalmuseum, samt förste vaktmästarna vid naturhistoriska riksmuseet, Sveriges geologiska undersökning m. fl. institutioner, vilka visserligen hava en begynnelselön av 1,600 och en slutlön av 1,800 kronor, men därjämte *utan avdrag* innehava bostad och bränsle eller vissa särskilda ersättningar, vilka förmåner i intet fall understiga men väl i flere fall överstiga ett värde av 200 kronor.

I detta samband torde även böra beröras den förmån av fri bostad, bränsle och lyse, som *mot avdrag* i avlöningsförmånerna tillkommer vissa vaktmästare, däribland förste vaktmästaren i riksarkivet ävensom vissa av vaktmästarna vid landsarkiven. Lönereglerningskommittén har (sid. 201 i betänkandet) framhållit, att nuvarande belopp av dylika avdrag — i huvudstaden 250 kronor — »i allmänhet knappast utgöra skäligen ersättning för bostadsförmånen». I och för sig kan detta vara riktigt, men saken ställer sig dock något annorlunda vid sådana institutioner, såsom riksarkivet och landsarkiven, där för i desamma förvarade oersättliga värdena skall det från statens synpunkt måste vara oefftergivligt, att en vaktmästare har sin bostad inom eller vid institutionen för att nödig tillsyn över densamma skall kunna utövas. I dylika fall är förmånen i sig själv förknippad med extra förpliktelser och dess betydelse därjämte åtskilligt beroende av den obligatoriska bostadens beskaffenhet. Kommittén har nu i sitt betänkande understrukit och specificerat förpliktelserna på ett sätt, som för vissa nuvarande innehavare av förmånen kommer att avsevärt minska densamma. Vad riksarkivets förste vaktmästare beträffar, kommer detta exempelvis att ske i följd av kommitténs förslag, att boställsinnehavare skola själva verkställa eller bekosta sågning, huggning och uppbärning av det för bostaden avsedda bränslet. Den lokal, riksarkivets förste vaktmästare är skyldig att bebo, är nämligen i sällsynt grad kall och kräver sålunda för sin uppvärmning mycket dryga kostnader, av vilka enligt kommittéförslaget nu en del — utgifterna för bränslets tillberedning och uppvärmning — skulle överflyttas från

statsverket på boställsinnehavaren. Likaledes skulle det av kommitterade föreslagna nya avdraget för lyse innebära en minskning i hans hittills åtnjutna förmåner. Båda delarna synas mig ytterligare motivera min ovan gjorda framställning om hans placering i en annan lönegrad än den av kommittén föreslagna och i en ställning mera jämförlig med förste vaktmästarnes vid en rad andra vetenskapliga institutioner.

Beträffande formen för det av kommittén föreslagna nya avdraget för lyse torde för öfrigt en principiell betänklighet böra uttalas. Ett nytillkommet *fixt* avdrag för lyse, oberoende av den kvantitet elektrisk energi, som förbrukas, kommer utan tvivel att fresta till ett för statsverket menligt slöseri vid förbrukningen. Det torde vara vida rationellare att lämna lyset fritt *intill en viss strömförbrukning* och därefter låta bostadsinnehavaren betala överskottet efter gällande pris. Därmed skulle också motvägas den av statskommisarien Vide i hans särskilda yttrande berörda frestelsen för den, som skall bekosta lamporna, att använda billigare, gammalmodiga, men strömslukande lampor.

Vad därefter angår *vaktmästarna vid landsarkiven i Vadstena, Uppsala, Lund och Göteborg*, har jag genom skyndsamt remiss låtit infordra yttranden från landsarkivarierna, och bifogas härmed dessa. Lönerogleringskommitténs förslag innebär, såsom av detsamma framgår, att begynnelseavlöningen för dessa vaktmästare skulle höjas från 1,050 till 1,150 kronor och slutavlöningen från 1,250 till 1,450 kronor. Mot denna förhöjning skulle emellertid för dem av vaktmästarna, som åtnjuta fri bostad, bränsle och lyse, komma att stå den minskning i förmåner, som bleve följden av kommitténs förslag att dels höja avdraget för fri bostad och bränsle från 100 till 150 kronor, dels pålägga det nya avdraget för lyse 25 kronor. Den verkliga förbättringen skulle sålunda uppgå till summa 25 kronor å begynnelseavlöning och 125 kronor å slutavlöning, sistnämnda belopp först efter 15 års tjänstgöring. En så obetydlig förbättring kan, såsom ock av landsarkivariernas yttranden framgår, icke anses tillfredsställande. Den lär icke motsvara den stegring i levnadskostnader, som ägt rum från 1906 till 1914. Även här gäller vidare, såsom redan ovan påvisats, dels att bostadsförmånen icke tillkommit för befattningsinnehavarnas skull, utan för statens, som oundgängligen måste kräva att för arkivens tillsyn en vaktmästare bor inom eller vid institutionen, dels att detta krav för honom medför särskilda förpliktelser. Därtill kommer jämväl, att vaktmästarna vid landsarkiven hava en tjänstgöring, som likasom motsvarande tjänstgöring vid riksarkivet måste betraktas såsom kvalificerad både med hänsyn till arbetets egen beskaffenhet och de i arkiven värdade handlingarnas oersättlighet. Redan uttalanden i kommitténs betänkande (sid. 150 och 161) vitsorda detta, så ock yttranden i landsarkivariernas nu avgivna utlåtanden; för egen del hänvisar jag till vad ovan yttrats om tjänstgöringen i riksarkivet. Att vid landsarkiven vaktmästaren är landsarkivariens ende på ordinarie stat upptagna biträde, är ägnat att öka fordringarna på hans kvalifikationer. I själva verket hava vaktmästarna vid landsarkiven en tjänstgöring ägnad att likställa dem med förste vaktmästarnas vid statens ämbetsverk i landsorten eller med institutionsvaktmästarnas vid universiteten.

Landsarkivarierna i Uppsala och Göteborg hava nu ifragasatt, att ökad löneförbättring utöver den av kommittén föreslagna skulle för vaktmästarna vid därvarande landsarkiv erhållas genom att avdraget för fri bostad, värme och lyse antingen alldeles bortfölla eller bibehölles vid nuvarande belopp, 100 kronor. I enlighet med den principiella ståndpunkt jag intagit i fråga om den kvalificerade

tjänstgöring för arkivvaktmästare, synes mig emellertid den riktiga lösningen av frågan vara, att de, såsom ock föreslås av landsarkivarien i Lund, sättas i samma löneklass som universitetens institutionsvaktmästare.

Beträffande vissa av landsarkiven torde särskilda uttalanden vara av nöden. Såsom framgår av yttrandet från landsarkivarien i *Vadstena*, åtnjuter vaktmästaren därstädes dels såsom vaktmästare vid landsarkivet full lön utan avdrag, dels såsom slottsvakt fri bostad, men varken bränsle eller lyse. Enligt landsarkivariens uppfattning kunna emellertid vissa av de med sistnämnda syssla hittills förknippade åliggandena icke av vaktmästaren personligen fullgöras under hans tjänstetid, utan hava nödgat honom att för desamma själv avlöna ett biträde; och landsarkivarien anser i följd härav de med slottsvaktssysslan förenade förmåner och inkomster icke täcka det därav påkallade arbetet och kostnaderna. Å andra sidan är det givet, att samma skäl, som vid andra arkiv tala för önskvärdheten av att vaktmästaren har sin bostad i arkivets omedelbara närhet, även gälla *Vadstena*, ja, där kunna sägas gälla i än högre grad än annorstädes, eftersom slottet är beläget i en utkant av staden, på ett visst avstånd från bebodda hus, och bevakningen av dess vidsträckta, av arkivet icke upptagna områden är viktig även med hänsyn till arkivets säkerhet. Förhållandet mellan arkivvaktmästarebefattningen och slottsvaktssysslan påkallar alltså sitt ordnande, men detta har ej kunnat ske under den korta tid, som står till buds under en skyndsam remiss, enär kompletterande undersökningar äro av nöden. Då emellertid kommittén har föreslagit (sid. 202), att den i nu gällande stater i allmänhet intagna bestämmelsen, att, därest vaktmästare *i sådan egenskap* åtnjuter bostad med bränsle, avlöningen skall på visst sätt minskas, skall ändras sålunda, att orden »i sådan egenskap» utgå, kunde härav den slutsats dragas, att i händelse av bifall till kommittéförslaget vaktmästaren i *Vadstena* skulle bli skyldig vidkännas avdrag för den bostad han åtnjuter såsom slottsvakt, ett förhållande, som skulle innebära en avsevärd minskning i hans nuvarande inkomster. Jag föreställer mig dock att den av kommittén (under tabellen sid. 226—227) föreslagna bestämmelsen, att särskild reglering skall äga rum då befattningshavare åtnjuta enbart bostad, skall möjliggöra att här träffa den anordning, som omständigheterna kunna påkalla, och har sålunda, med anledning av yttrandet från *Vadstena*, här blott velat påpeka förhållandet.

Landsarkivarien i *Göteborg* har förordat dyrortstillägg för landsarkivvaktmästaren i *Göteborg*. Goda skäl synas anförda för att *Göteborg* måste räknas såsom dyrort, och jag föreställer mig, att därest vid en närmare undersökning detta befinnes vara förhållandet, konsekvenserna måste bli ortstillägg för därvarande befattningshavare, vilket i sådant fall även bör tillkomma vaktmästaren vid landsarkivet.

Vad till sist vidkommer *vaktmästaren vid arkivdepån i Visby*, har kommittén för honom föreslagit en avlöningsförbättring av 100 kronor, som uteslutande skulle utgå i form av ett tredje ålderstillägg. Beträffande denne vaktmästares löneförmåner har jag med anledning av en från honom inkommen ansökan i särskild underdånig skrivelse den 29 november förlidet år hemställt om utverkande åt honom av ett efter förhållandena avpassat dyrtidstillägg för åren 1916 och 1917. Såsom stöd härför åberopades dels hans nuvarande låga löneställning, som faktiskt gäve honom endast omkring 60 procent av de löneinkomster en vaktmästare vid landsarkiv åtnjöte, dels de särskilt stora fordringar, som måste

ställas på honom, då föreståndaren för arkivdepån icke hade något annat biträde än honom, dels slutligen det utmärkta sätt, varpå han skött sina krävande åligganden. Under hänvisning till denna skrivelse måste jag framhålla, att det nu föreslagna lönetillägget, vilket för nuvarande innehavare av platsen skulle utfalla först efter fem år, icke synes mig ägnat att skapa en tillfredsställande avlöning för en i olika hänseenden så outhärlig befattningshavare som vaktmästaren vid arkivdepån i Visby. Avgörande skäl synas mig tvärtom föreligga att även öka hans begynnelselön med 100 kronor. Utefter nästan hela linjen utmärkes kommitténs lönerегleringsförslag eljest därav, att nuvarande befattningshavare omedelbart skulle komma i åtnjutande av åtminstone någon tillökning, vare sig genom tillägg i lön eller genom tillägg i tjänstgöringspenningar; det synes mig icke billigt att härutinnan ställa vaktmästaren vid arkivdepån i Visby i en så oförmånlig undantagsställning, Att det av mig förordade tillägget i begynnelselön skulle innebära en avsevärd procentisk tillökning i hans grundlön, bör icke vara något skäl mot förslaget, då grundlönen från början måste anses hava varit alldeles för låg.

Med stöd av ovanstående får jag alltså i underdånighet hemställa,

1:o) att förste vaktmästaren i riksarkivet placeras i kommitténs lönegrupp *D*, d. v. s. med begynnelseavlöning av 1,700 kronor och slutavlöning av 2,000 kronor;

2:o) att vaktmästarna och eldaren i riksarkivet placeras i lönegruppen *B*, d. v. s. i huvudstaden, med begynnelseavlöning av 1,500 kronor och slutavlöning av 1,800 kronor;

3:o) att vaktmästarna vid landsarkiven i Vadstena, Uppsala, Lund och Göteborg placeras i lönegruppen *B*, d. v. s. i landsorten med begynnelseavlöning av 1,350 kronor och slutavlöning av 1,650 kronor;

4:o) att bostadsförhållandena för vaktmästaren vid landsarkivet i Vadstena, hänvisas till särskild reglering;

5:o) att vaktmästaren vid landsarkivet i Göteborg tillerkännes ortstillägg, därest vid närmare undersökning Göteborg befinnes hava karaktären av dyrort;

6:o) att vaktmästaren vid arkivdepån i Visby erhåller följande avlöningsförmåner: lön 500 kronor, tjänstgöringspenningar 200 kronor, tre ålderstillägg efter respektive 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjänstgöring, samt dessutom fri bostad, bränsle och lyse, med skyldighet att själv bekosta elektrisk armatur och lampor; samt

7:o) att förmånen av fritt lyse regleras så, att innehavare av densamma tillerkänns fritt lyse utan avdrag intill en viss mängd förbrukad elektrisk energi, men med skyldighet att själva bekosta vad därutöver åtgår.

Stockholm den 11 januari 1917.

(Avskrift.)

Bilaga B.

Till Konungen.

Till åtlydnad av Eders Kungl. Maj:ts befallning att avgiva underdånigt utlåtande över lönerogleringskommitténs betänkande angående reglering av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare hos statens ämbetsverk och myndigheter, får jag härmed i vad angår de i kungl. biblioteket anställda vaktmästarna, en förste vaktmästare och fyra vaktmästare, varav en tjänstgör som eldare och maskinist, i underdånighet anföra följande.

Som en allmän anmärkning mot det föreliggande lönerogleringsförslaget i de punkter, som angå vaktmästarna i kungl. biblioteket, anser jag mig böra framhålla kommitterades placering av dessa i samma klass som flertalet vaktmästare hos statens ämbetsverk och myndigheter, utan att något avseende blivit fäst vid det i icke ringa mån kvalificerade arbete, som fördras av kungl. bibliotekets vaktmästare och som icke är jämförligt med vanligt, huvudsakligen i upppassning och budskickningar bestående vaktmästararbete. I avfordrat yttrande till lönerogleringskommittén den 10 oktober 1914 lämnade dåvarande riksbibliotekarien en redogörelse för det arbete, som kungl. bibliotekets vaktmästare hava att utföra, varvid framhölls, att »deras viktigaste och mest krävande arbete består i böckers framtagande å bokhyllorna och desamma transporterande till den centrala låneexpeditionen samt vidare, efter boklånens återställande, i böckernas återförande till 'depåer' i bokmagasinen och därifrån, i vissa fall, återuppsättande på sina bestämda platser. Vid kungl. biblioteket användes icke för böckernas uppställande något slags nummer-system, som kunde i viss mån göra deras framtagande till ett överbärande mekaniskt arbete, utan böckerna äro efter sitt innehåll uppställda i en mångfald ämnesfack och inom varje fack i bokstavsföljd. Platsen för varje fack, såväl å den svenska som den utländska tryckavdelningen, måste på respektive avdelningar tjänstgörande vaktmästare således hava säker kännedom om, varjämte uppställningen i bokstavsföljd ej sällan erhjuder icke ringa svårigheter. Särskilt synes böra framhållas, att framtagning och återuppsättning av böcker i kungl. bibliotekets utländska tryckavdelning sedan lång tid utföres av vaktmästare, som inhämtat en viss kunskap i främmande språk. Vid universitetsbiblioteken i vårt land fullgöres detta arbete av yngre tjänstemän med akademiska examina. Av detta yttrande torde klart och tydligt framgå, att det arbete, som åligger vaktmästarna i kungl. biblioteket, är för bibliotekets fullgörande av sin uppgift gent emot den lånesökande allmänheten av synnerlig betydelse, liksom detta arbete i många avseenden är av annan natur än vaktmästarnas vid de centrala ämbetsverken i övrigt. På vaktmästarnas kännedom om boksamlingarna beror till stor del den grad av snabbhet och säkerhet, varmed allmänheten kan betjänas. Vidare må framhållas, att biblioteksstyrelsen måste hava den fullaste tilltro till vaktmästarnas pålitlighet och ordentlighet vid vården av de i många fall oersättliga tryckalster och handskrifter, som det är kungl. biblio-

tekets uppgift att förvara, och jag anser mig icke böra undertrycka min åsikt, att personer, at vilkas vård så stora värden äro anförtrödda, också böra komma i åtnjutande av möjligast drägliga lönevillkor, liksom jag också anser det i högsta grad oklokt att sätta dylika befattningshavare på en för knappt tillmätt lönestat.

På grund av vad som sålunda anförts torde otvivelaktigt ganska starka skäl föreligga för uppflyttande av kungl. bibliotekets vaktmästare i en högre löneklass än vad som av kommittén föreslagits, eller att förste vaktmästaren i kungl. biblioteket i löneförmåner jämnställes med preparatörer vid naturhistoriska riksmuseet och vid Karolinska institutet m. fl., av kommittén föreslagna till erhållande av en slutavlöning å 2,000 kronor, och att de övriga vaktmästarna i kungl. biblioteket likaledes jämnställas med vaktmästarna vid Karolinska institutet och tandläkarinstitutet, av kommittéerade föreslagna till erhållande av en slutavlöning å 1,800 kronor. Kommittén har emellertid endast föreslagit kungl. bibliotekets vaktmästare till erhållande av avlöningsförmåner, som sluta med 1,800, respektive 1,600 kronor eller lika med vad kommittén ansett böra tillkomma det stora flertalet vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare hos statens ämbetsverk och myndigheter. I detta sammanhang bör även framhållas, att kommittén synes hava funnit det förhållandet anmärkningsvärt, att kungl. bibliotekets vaktmästare åtnjuta särskild ersättning för eftermiddagstjänstgöring, som de i tur och ordning hava att fullgöra och som inbragt dem i medeltal kronor 287: 50 om året. Denna eftermiddagstjänstgöring medför dock å ena sidan, att den dagliga tjänstgöringstiden i sådant fall uppgår till nio timmar mot stadgade sex timmar, å andra sidan hindrar den i väsentlig grad vaktmästarna att åtaga sig annan regelbunden sysselsättning om eftermiddagarna utanför biblioteket. Den vaktmästare, som tjänstgör som eldare och maskinist, kan dock icke komma i åtnjutande av med dylik eftermiddagstjänstgöring förenad inkomst; hans saknad av kännedom om bibliotekets boksamlingar och arbetet här torde tillfullo uppvägas av de tekniska kunskaper och färdigheter, som han måste äga för att fullgöra det honom ålagda arbetet och vilka väl motivera den avlöning icke understigande övriga vaktmästares, även om dessa av Eders Kungl. Maj:t skulle befinnas förtjänade av bättre lönevillkor än vad kommittén föreslagit. Härtill må även tagas i betraktande, att den vaktmästare, som tjänstgör som eldare, icke kan räkna med befordran till förste vaktmästare.

Förste vaktmästaren och den vaktmästare, som tjänstgör som eldare, åtnjuta vidare båda förmånen av fri bostad med bränsle inom kungl. biblioteket. Ehuru Eders Kungl. Maj:ts och rikets kammarrätts revisionsavdelning vid granskning av kungl. bibliotekets räkenskaper för år 1912 funnit skäl att anmärka mot att ortstillägg utbetalats under detta år till två i biblioteket bosatta vaktmästare samt att å deras löneförmåner icke avdragits 100 kronor för var, och kammarrätten vid ärendets prövning den 26 januari 1914 gillat revisionsavdelningens anmärkning, resolverade dock Eders Kungl. Maj:t i regeringsrätten, hos vilken riksbibliotekarien häröver anförde besvär, den 14 januari 1915, att revisionens i målet förda talan skulle ogillas, sedan det blivit upplyst, att ifrågavarande vaktmästare åtnjutit förmånen av fri bostad med bränsle icke i egenskap av vaktmästare utan som ersättning för andra dem vid sidan av vaktmästaresysslan åliggande bestyr med tillsyn över biblioteksbyggnaden och densammes uppvärmning med mera. Det bör även påpekas, att denna förmån åtnjutits av tvenne vaktmästare allt sedan den nya biblioteksbyggnaden år 1878 togs i anspråk för sitt ändamål.

Jämlikt detta Eders Kungl. Maj:ts beslut finner kommittén även (sid 205), att de båda nuvarande befattningsinnehavarna måste anses åtnjuta rätt till fri bostad med bränsle, men framhåller samtidigt, att bestyr av den art, för vilka dessa befattningshavare nu åtnjuta fri bostad med bränsle, böra vid kungl. biblioteket lika väl som vid åtskilliga andra statsinstitutioner för framtiden alligga befattningshavarna, även om för nämnda förmån avdrag från avlöningen till stadgat belopp äger rum. Skulle emellertid kommitténs förslag i denna punkt även vinna nådigt bifall av Eders Kungl. Maj:t, skulle det leda därhän, att de båda nämnda vaktmästarna långt ifrån att komma i åtnjutande av förbättrade lönevillkor i stället skulle få sin hittillsvarande ställning försämrad, så att, såsom för övrigt kommitterade själva insett, deras kontanta avlöning bleve mindre än som för närvarande tillkommer dem. För att råda bot härför framhåller kommittén, att det torde stå de båda vaktmästarna fritt att icke ingå på en ändring av nu gällande stat. Här föreligger en uppenbar feltolkning av Eders Kungl. Maj:ts nådiga beslut i den riktning, att nämnda förmån av fri bostad jämte bränsle skulle gälla endast de båda för närvarande i kungl. biblioteket bosatta vaktmästarna och icke även deras kommande efterträdare. Enligt gällande nådiga instruktion för kungl. biblioteket av den 30 december 1910 skola två vaktmästare, bland dem eldaren, vara bosatta i kungl. bibliotekets byggnad och besörja lokalernas bevakning samt övriga portvaktssysslor. När man vidare betänker, att kommittén är tillsatt av Eders Kungl. Maj:t för att reglera vissa statens befattningshavares löner och bereda dem förbättrade villkor, resulterar kommitténs förslag rörande de båda nämnda vaktmästarna i kungl. biblioteket i det rakt motsatta förhållandet och synes därför vara mindre välbetänkt.

För att förste vaktmästaren i kungl. biblioteket och den vaktmästare, som tjänstgör som eldare, böra komma i åtnjutande av fri bostad med bränsle utan varje avdrag på dem tillkommande löneförmåner, tala många skäl. Den vaktmästare, som tjänstgör som eldare och maskinist, har ett synnerligen krävande och makt-påliggande arbete, som fordrar hans närvaro i biblioteket såväl dag som natt, varvid tillsyn måste utövas icke blott å eldnings- och belysningsanordningar, utan även över biblioteksbyggnaden i dess helhet. Att av hans löneförmåner rätten till fri bostad med bränsle bör bibehållas synes mig icke blott billigt och rättvist, utan även självklart, helst som även, vilket nyss framhallits, varje möjlighet till befordran till förste vaktmästare för honom är utesluten och han dessutom icke kan komma i åtnjutande av extra ersättning för eftermiddagstjänstgöring. Det synes mig även lika billigt, att samma förmån bibehålles åt förste vaktmästaren; som biträder vid biblioteksbyggnadens tillsyn och närmast omhänderhar de därmed förenade portvaktsgöromålen. Betänker man vidare, att de bostadslägenheter, som i kungl. biblioteket kunna beredas de båda vaktmästarna, utgöras av vardera ett rum och kök, belägna en meter under jorden med ringa tillgång till dagsljus, bör denna förmån icke skattas så överdrivet högt, att ett avdrag av 250 kronor på de kontanta löneförmånerna för vardera av dessa vaktmästare kan anses billigt. Vid jämförelse med kommitterades förslag beträffande vissa vaktmästare i andra verk kan man icke underlåta att finna, att kungl. bibliotekets vaktmästare av kommitterade blivit styvmoderligt behandlade. Kommittén föreslår sålunda fri bostad med bränsle för första vaktmästaren i nationalmuseum samt därutöver 200 kronor som bidrag för portvaktssysslan samt fri bostad med bränsle åt en vaktmästare darsamma-städes, så länge han har skyldighet att vara bosatt i museet. En vaktmästare i

riksarkivet föreslås till fri bostad med bränsle, visserligen med 250 kronors avdrag å löneförmåner, men i riksarkivet finnes särskild portvakt som åtnjuter fri bostad med bränsle samt 225 kronor i lön.

Till slut kan jag icke underlåta att inför Eders Kungl. Maj:t tillkännagiva, att kungl. bibliotekets vaktmästarkår för mig givit uttryck åt sitt bekymmer över att deras förhoppning om en effektiv förbättring i deras villkor gått nära nog om intet genom kommitténs förslag, som i händelse av nådigt bifall skulle medföra en blott allt för knappt tillmätt ökning av deras nuvarande löneförmåner, i all synnerhet som någon lättnad i nu rådande dyrtid ej synes kunna väntas förrän i en oviss framtid. De av vaktmästarna framförda betänkligheterna mot kommitténs förslag synas mig hava allt fog för sig och det är att befara, att en otillräcklig lönereglering medför missnöje och olust vid arbetet samt snart nog väcker frågan om behovet av en ny sådan.

På grund av vad jag här ovan anført, får jag därför i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes i händelse nådig proposition i ärendet föreläggas riksdagen föreslå

dels att kungl. bibliotekets förste vaktmästare i löneförmåner likställas med preparatorer vid naturhistoriska riksmuseet och vid Karolinska institutet, av kommittén föreslagna att i slutavlöning erhålla 2,000 kronor;

dels att kungl. bibliotekets vaktmästare jämställas med vaktmästare vid Karolinska institutet och vid tandläkareinstitutet, av kommittén föreslagna till erhållande av i slutavlöning 1,800 kronor;

dels slutligen att de två vaktmästare, däribland eldaren, som äro ålagda att hava sin bostad i kungl. biblioteket, måtte förklaras berättigade att såsom ersättning för dem vid sidan av vaktmästarsysslan åliggande bestyr med tillsyn över biblioteksbyggnaden, portvaktsgöromål med mera åtnjuta fri bostad med bränsle utan varje avdrag av dem tillkommande löneförmåner.

Stockholm den 4 januari 1917.

Isak Collijn.

Vidimeras ex officio.

Stockholm den 17 maj 1917.

Gustaf Adde.

Bilaga C.

Till Konungen.

Undertecknade överbibliotekarier vid universiteten i Uppsala och Lünd, som tagit del av kungl. löneredgeringskommitténs underdåniga betänkande LI angående reglering av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare och därvid funnit, att vaktmästarna vid universitetens bibliotek i betänkandet ställts i en lägre avlöningsgrupp än vaktmästarna vid universitetens övriga institutioner, våga i underdånighet hos Eders Kungl. Maj:t hemställa, att därest kommitténs förslag föranleder nådig proposition till riksdagen i ärendet, Eders Kungl. Maj:t täcktes däruti i nåder i lönehänseende likställa förstnämnda vaktmästare med vaktmästarna vid de andra universitetsinstitutionerna.

De skäl, som av löneredgeringskommittén anförts för det nämnda isärskiljandet av statens vaktmästare i olika avlöningsgrupper, återfinnas på sidan 193 följande i det underdåniga betänkandet.

Beträffande de av kommittén till den högre avlöningsgruppen B hänfödda vaktmästarna, och dit höra vaktmästarna vid universitetens samtliga institutioner utom biblioteken, anföres i betänkandet dels, att deras strängare tjänstgöring icke blott icke medger, att ökade göromål åläggas dem, utan och lägger svårigheter i vägen för förvärv av extra inkomster, och dels att deras arbete i regeln är mera ansvarsfullt och krävande än en vanlig vaktmästares göromål, varjämte framhålles, att detsamma i många fall, särskilt vid patologiska och kemiska institutioner, ej blott är förenat med sanitära vådor utan jämväl ofta åsamkar dem extra kostnader och obehag därigenom, att de vid arbetet äro utsatta för att få sina kläder skadade.

Vi våga tro, att dessa av kommittén anförda grunder för vissa vaktmästares uppförande i en högre avlöningsgrad även på biblioteksvaktmästarnas göromål och kvalifikationer äga den tillämplighet, att dessa böra hänföras till samma grupp.

Vad i betänkandet yttras angående med viss tjänstgöring förenade sanitära vådor är obestriddigt, men det är, såsom även framhålles, ett undantagsförhållande, som i större eller mindre grad endast kan äga rum med vissa institutioners vaktmästare; i fråga om bibliotekens gäller det ju icke. Icke heller risken att få kläder förstörda är för dessa densamma som för t. ex. de vid kemisk institution anställda; delvis äro likväl deras göromål av den art, att slitningen av kläder är avsevärd, t. ex. bärandet av tunga bördor av dammiga böcker. Dessa förhållanden, som endast beröra ett fåtal institutioner, torde emellertid icke för kommittén hava varit av någon avgörande betydelse.

Vad åter beträffar det anförda förhållandet, att de till den högre avlöningsgruppen hänfödda vaktmästarnas strängare tjänstgöring dels icke medger att ökade göromål åläggas dem och dels lägger svårigheter i vägen för förvärvande av extra

inkomster, så är det väl sant, att, såsom ock i betänkandet sidorna 164 följande meddelas, vissa vaktmästare vid laboratorier och liknande institutioner under terminerna hava en längre daglig tjänstgöringstid än biblioteksvaktmästarna, vilka nämligen, om man bortser från den icke varje dag återkommande aftontjänstgöringen, med undantag av första vaktmästaren i Uppsala, i regeln icke äro sysselsatta i tjänsten mer än 7 timmar om dagen. Men det är härvid att beakta, att, under det att de andra institutionsvaktmästarna med helt få undantag under ferierna, särskilt under sommarferierna, hava en väsentligen reducerad, åtskilliga en helt ringa tjänstgöring, biblioteksvaktmästarna med undantag av 15 dagars semester hava alldeles samma tjänstgöring året runt, under sommarmånaderna, då personalen till följd av tjänstemäns och vaktmästares semesterledighet är väsentligt fåtaligare, snarare strängare än under terminerna.

Det förtjänar ock att framhållas, att deras tjänstgöring är mera ansträngande än säkerligen de flestas. De hava att i byggnader av så stor utsträckning som universitetsbibliotekens framföra ofta tunga bördor av böcker och icke minst av tidningar, av vilka varje band ofta är en mansbörd för sig. Även bärandet av talrika ofta tunga paket till och från posten kan i detta sammanhang nämnas. Utom den egentliga tjänstetiden tillkomma dessutom ofta nog varjehanda göromål av mera tillfällig art.

Vid övervägande av alla dessa omständigheter har det synts oss uppenbart att — helt bortsett från aftontjänstgöringen — några andra institutionsvaktmästares tjänstgöring väl måste anses vara mera betungande än biblioteksvaktmästarnas, men att detta dock ingalunda är fallet med allas.

I det föregående har, såsom nämnts, ingen hänsyn tagits till den till 3 timmar om dagen uppgående aftontjänstgöring, vilken det åligger biblioteksvaktmästarna att året om utöver den ordinarie tjänstgöringen mot särskild ersättning turvis förrätta. Denna tjänstgöring, för vilken städe två samtidigt tagas i anspråk, återkommer för varje vaktmästare i Uppsala varannan vecka och i Lund under två veckor av tre, olikheten beroende därpå, att vaktmästarnas antal på förra stället är 4, men på det senare blott 3. Tages nu denna tjänstgöring med i räkningen, så är tydligt, att tillfälle till ytterligare nämnvärda extra inkomster icke förefinnes, i alla händelser icke till regelbundna sådana. Vaktmästarna vid biblioteket i Lund pläga visserligen hava någon inkomst av bokbinderiarbete; med avseende härpå är emellertid att märka, att om denna inkomst något år stigit till mera avsevärt belopp, detta varit möjligt endast genom uppoffring av semesterledighet och söndagsvila, vilket ju icke kan anses önskvärt.

Den särskilda ersättning, dessa vaktmästare åtnjuta för aftontjänstgöringen är visserligen en förmån, eftersom den bereder dem en säker inkomst, men å andra sidan åtnjuta alla de andra institutionsvaktmästarna vid universiteten den icke heller oväsentliga förmånen av fri bostad och bränsle, under det att sådan förmån är beredd åt endast en av biblioteksvaktmästarna vid vardera universitetet. Den har ock av löneregleringskommittén icke ansetts böra inverka vid bestämmandet av deras avlöning, och detta på fullgoda, i betänkandet sid. 33, 35 och 209 från olika håll anförda grunder — en uppfattning, som ock av 1909 års riksdag godkänts. Ersättningar för särskilda göromål uppbäres för övrigt av ett flertal andra vaktmästare, delvis särskilt i huvudstaden, till avsevärt högre belopp än de här ifrågavarande och även för sysslor, som av biblioteksvaktmästarna förrättas i tjänsten utan särskild ersättning.

Emellertid synes frågan om de olika kompetenskraven, den olika arten av tjänstearbete vara den, som måhända framför andra synpunkter föranlett kommit-
tén att i två olika avlöningsgrupper särskilja de i statens tjänst anställda vakt-
mästarna. Då i detta hänseende biblioteksvaktmästarna förts till den lägre av-
lönade gruppen, är det oss svårt att tro, att icke detta är att tillskriva en ofull-
ständig kännedom om arten av dessas göromål, vilka till större delen icke torde
vara jämförliga med de i ett ämbetsverk i regeln förekommande.

För anställning såsom vaktmästare vid biblioteken äro lika litet som för
anställning i sådan egenskap vid någon av universitetens övriga institutioner vissa
kompetensvillkor stipulerade. Men att det i fråga om en viss bildningsgrad, intelligens,
vakenhet, ordningssinne och, med hänsyn till bibliotekens dyrbara, till stor del
oersättliga samlingar, icke minst pålitlighet skulle få ställas lägre fordringar på
de förra än på de senare, måste vi bestämt bestrida. Vaktmästarna vid ett stort
vetenskapligt bibliotek måste nämligen vara omsorgsfullt valt folk; de nuvarande
fylla ock i vart och ett av nämnda hänseenden även högt ställda anspråk. De
insikter och färdigheter, som — ehuru av olika art — måste fordras vid veten-
skapliga institutioner, inläras vid biblioteken, liksom vid de andra institutionerna,
under tjänsteutövningen. Att dessa insikter och färdigheter vid ett dylikt biblio-
tek, liksom vid ett arkiv, till graden, ehuru ej till arten, äro jämbördiga med
övriga institutionsvaktmästares, liksom att de äro av helt annan både art och grad
än de, som i regel erfordras av vaktmästarna vid ett ämbetsverk, synes i själva
verket ligga i sakens egen natur.

Biblioteksvaktmästarnas tjänstgöring är för visso ej mindre ansvarsfull och
ej mindre krävande än åtminstone i allmänhet vaktmästarnas vid de andra insti-
tutionerna. Bland de av dem utförda göromål, vilka icke kunna betecknas såsom
vanliga vaktmästarsysslor, må följande nämnas: granskning i fråga om fullstän-
dighet av inkomna böcker, även de utländska; vard och tillsyn av samlingen av
svenska tidningar samt av lagret av de för de utländska bytesförbindelserna av-
sedda publikationerna; framtagning och uppställning av böcker inom den svenska
avdelningen; omflyttningar inom samlingarna; enklare bokbinderiarbeten och, då
erforderlig färdighet är för handen, även mera fordrande sådana, särskilt repara-
tioner; i allmänhet biträde åt tjänstemännen vid deras arbeten genom utförande
av mera mekaniska delar av dessa, såsom jämförande av boktryckeriernas tryck-
listor med leveranserna, sortering av vissa slag av s. k. småtryck m. m.

Vissa av dessa göromål ställa på vaktmästarna icke ringa fordringar. Detta
är t. ex. fallet med granskningen av utländska böckers fullständighet; bibliotekens
förvärv även av dylika med en mera komplicerad anordning, som försvårar gransk-
ningen, är ej obetydligt. Framtagning av böcker är likaledes, på grund av det i
vårt lands vetenskapliga bibliotek använda uppställningssättet (utan nummerbe-
teckning), en för vaktmästarna krävande uppgift, enär den fordrar en kännedom
om samlingarnas systematiska anordning, vilken för en person utan högre bild-
ning icke är så alldeles lätt att förvärva. Om alla de ovan anförda göromålen
gäller, att det erfordras särskild utbildning och ej ringa övning för att kunna ut-
föra dem med skyndsamhet och på samma gång med noggrannhet, fordringar, vilka
icke minst den sistnämnda, härvid äro oeftergivliga.

Det synes oss härmed vara ådagalagt, att, vare sig man tager hänsyn till
det mer eller mindre betungande i olika vaktmästares tjänstgöring eller till de
fordringar, som i kvalitativt hänseende ställas på deras arbete, det icke finnes

grundade skäl att hänföra biblioteksvaktmästarna till en lägre avlöningsgrupp än deras kamrater vid universitetens övriga institutioner, med vilka de allt hittills varit likställda.

Jämför man åter biblioteksvaktmästarna med avseende på de kvalifikationer och den tjänsteutövning, som av dem fordras och måste fordras, med de av kommittén i avlöningshänseende med dem likställda vaktmästarna i ämbetsverken, så torde den för de förra föreslagna avlöningsgrupperingen te sig än mindre berättigad, alldeles oavsett de senares tillfällen till förvärv av extra inkomster.

Se vi åter frågan ur synpunkten av bibliotekens intressen och behov, är det uppenbarligen, såsom ofta framhållits, av största vikt, för dessa såväl som för de andra universitetsinstitutionerna, att vaktmästarpersonalen så tillgodoses, att den kan väl rekryteras och att den kvarstannar vid sina befattningar. Med den utbildning en biblioteksvaktmästare erhållit, lär han utan svårighet kunna finna sin utkomst på annat håll. Varför skulle han ej, om vaktmästarebefattningarna vid de andra institutionerna vore bättre avlönade, söka sig från biblioteken till dessa, då tillfälle erbjöde sig? Det är mycket att befara, att biblioteksvaktmästarebefattningarna skulle bli betraktade såsom ett lägre övergångsstadium på universitetsvaktmästarebanan, och biblioteken bli utsatta för verkligt menliga täta ombyten av vaktmästare, sedan dessa väl blivit utbildade och inövade i tjänsten. Den rådande bristen på arbetskrafter skulle givetvis i sådan händelse bli än kännbarare. Nödvändigheten av att i biblioteken äga en fullt pålitlig personal är redan i det föregående framhållen.

Med stöd av det anförda våga vi i underdånighet hos Eders Kungl. Maj:t hemställa,

det Eders Kungl. Maj:t, därest nådig proposition om reglering av de i statens tjänst anställda vaktmästarnas löneförhållanden till riksdagen avlåtes, täcktes i näder däruti uppföra biblioteksvaktmästarna vid universiteten i Uppsala och Lund till erhållande av samma avlöning som vaktmästarna vid universitetens övriga institutioner.

Uppsala och Lund den 23 januari 1917.

Bilaga D.

Till Konungen.

I anslutning till den av överbibliotekarierna vid universiteten i Uppsala och Lund till Eders Kungl. Maj:t framförda underdåniga hemställan angående likställande av vaktmästarna vid de båda universitetsbiblioteken i lönehänseende med vaktmästarna vid övriga universitetsinstitutioner, vågar jag underdånigst vända mig till Eders Kungl. Maj:t med en särskild framställning beträffande öfste vaktmästarens vid universitetsbiblioteket i Uppsala ställning i berörda hänseende.

I löne regleringskommitténs underdåniga betänkande Ll har denne förste vaktmästare i fråga om slutlön och pensionsunderlag likställt med vaktmästarna vid de övriga universitetsinstitutionerna, under det att enligt nu gällande stat hans slutlön är 300 kronor och hans pensionsunderlag 100 kronor högre än dessas; och under det att dessas slutlön i kommitténs underdåniga förslag höjts med 400 kronor och deras pensionsunderlag med 200 kronor, har i samma förslag hans slutlön höjts med endast 100 kronor och hans pensionsunderlag med likaledes endast 100 kronor.

Denne förste vaktmästare intager i verkligheten en ställning, som är förenad med så stort ansvar, kräver så stor pålitlighet och omsorg om institutionen och lägger på honom en så stor arbetsbörda, att befogenheten av den nuvarande relationen mellan hans och övriga institutionsvaktmästares löneförmåner måste på det kraftigaste betonas.

Utom det, att förste vaktmästaren på samma sätt och i samma utsträckning som de andra vaktmästarna vid biblioteket deltagar i de dagliga göromålen (utom vissa utomhussysslor, såsom t. ex. den tunga postbärningen, från vilken han är befriad), och till dem intager en förmans ställning, vilar på honom ansvaret i fråga om den vidsträckta byggnadens tillsyn, vilket särskilt under den treåriga byggnadstiden med dess genomgripande ombyggnadsarbeten inom den gamla byggnaden nödgat honom att vara tillstädes långt före och efter den egentliga tjänstetiden och ålagt honom ett rent av överansträngande arbete. Behov av reparationer och dylikt skola av förste vaktmästaren anmälas för överbibliotekarien och deras utförande av honom närmast under överbibliotekariens övervakas. Det förtjänar anmärkas, att bibliotekets lokaler efter om- och tillbyggnaden hava en fördubblad utsträckning. Förste vaktmästaren leder och övervakar vaktmästares och tillfälliga biträdens arbete vid flyttningar av bokavdelningar inom biblioteket, liksom han ock personligen deltagar i alla sådana arbeten; han är ansvarig för renhållning och skurning; han har närmaste vården om och ansvaret för lagret av skrivmaterialier och andra förbrukningsartiklar; han har vården om och ansvaret för iordninghållandet av bibliotekets synnerligen omfattande lager av de på den oeldade vinden förvarade publikationer, som äro till bibliotekets förfogande för dess bytesförbindelser med utlandets lärda institutioner — med ett ord, förste vaktmästaren är i själva verket i dessa avseenden överbibliotekariens närmaste man och högra hand, till vilken denne omedelbart litat och vänder sig i berörda ärenden.

Att dessa olika uppdrag på befattningens innehavare i fråga om intelligens, noggrannhet och omsorg ställa helt andra anspråk än en vanlig vaktmästarbefattning, torde vara lika uppenbart, som att de äro förenade med en betydande arbetsbörda, som kräver en avsevärd daglig tjänstgöring utöver den ordinarie arbetstiden. Förste vaktmästarens nitiska och ansvars-kännande arbete utgör i den rådande bristen på arbetskrafter en lättnad, vilken icke kan överskattas.

Det torde av det i underdånighet anförda framgå, att dennes befattning är av en alldeles särskilt maktpåliggande och ansvarsfull art. Det synes fördenskull icke sakna fog, om hans löneförmåner bibehölles vid samma relation till institutionsvaktmästarnas, som i nu gällande stat är fastställd. Men då detta enligt kommittéförslaget skulle innebära en slutavlönning jämförlig endast med några få högst avlönade hithörande befattningshavares, vågar jag icke därom göra underdånig framställning. Däremot synes, med hänsyn till icke minst det med befatt-

ningen förenade stora ansvaret, bemärlde förste vaktmästares avlöning icke skäligt böra sättas lägre än preparatorers och maskinisters, ehuru dessa i nu gällande stat äro högre avlönade än han, vilket åter skulle innebära, att hans slutavlöning från det av kommittén föreslagna beloppet 1,650 kronor höjdes med 200 kronor till 1,850 kronor, nämligen å tjänstgöringspenningarna 100 kronor jämte ett tredje ålderstillägg å 100 kronor.

Skulle likväl icke heller sådan förbättring i den ifrågavarande befattningshavarens löneförmåner kunna vinna Eders Kungl. Maj:ts nådiga bifall, kunde — såsom i flera likartade fall skett — genom ett personligt lönetillägg åt den nuvarande innehavaren av befattningen, förste vaktmästaren Lars Erik Lindberg, som i över 20 år varit anställd i universitetsbibliotekets tjänst, på grund av hans genom skicklighet, nit och omtanke inlagda stora förtjänst om institutionen beredas en välförtjänt löneförmån. Med hänsyn till hans jämförelsevis framskridna ålder (han är i sitt 57 år) och då ett personligt lönetillägg icke medför höjning av pensionen, synes ett sådant icke böra sättas lägre än 300 kronor om året, eller 100 kronor utöver skillnaden mellan de för preparatorer m. fl. och denne förste vaktmästare av kommittén föreslagna slutavlöningarna.

Med stöd av det anförda vågar jag i underdånighet anhålla, det Eders Kungl. Maj:t, då nådig proposition om reglering av de i statens tjänst anställda vaktmästarnas löneförhållanden till riksdagen avlätas, täcktes i nåder göra framställning därom, att förste vaktmästaren vid Uppsala universitets bibliotek måtte hänföras till den av lönerogleringskommittén med D betecknade avlöningsgruppen, preparatorers och maskinisters vid universiteten grupp; — eller, därest detta icke skulle vinna Eders Kungl. Maj:ts nådiga bifall, alternativt att det måtte beviljas den nuvarande innehavaren av befattningen Lars Erik Lindberg ett årligt personligt lönetillägg av 300 kronor.

Uppsala den 23 januari 1917.